

SİLİFKE YÖRESİNDEN YEDİ YENİ TÜRKÜ

SEVEN NEW FOLK SONGS FROM SİLİFKE

СЕМЬ НОВЫХ ТУРЕЦКИХ ТЮРКЮ
(НАРОДНАЯ ПЕСНЯ) ИЗ СИЛИФКЕ

Sonat SEYHAN*

ÖZ

Silifke halk Türküleri de yörenin kültürünü yansıtan halkbilim öğelerinden biridir. Silifke yöresinde yaşayan tahtacı oymakları, ataları olan Oğuzların izinde konuşulan güncel Türkçe'mizin en güzel örneklerini katışıksız, özleşmiş ve yalın biçimde yaşattıklarına tanık olmaktadır. Yaşayışları içinde her an şamanizmin izlerine rastlamak mümkündür. Diğer yönden Türklüğe özgü nice kurallar sadakatle ve saygı ile uygulanmaktadır. Tahtacı oymakları arasında gizli kalmış gelenekleri ve bu geleneklere bağlı olarak halk türküleri konusunda (totemizm, natürizm vb..) çok ciddi araştırma ve incelemeler yapılmalı. Bu araştırma ve incelemeler doğrultusunda elde edilen verilerle amaca ulaşılmış ve Türk kültürüne katkıda bulunmuş olunacaktır. Tahtacı oymaklarında estetik, biçim, deyiş ve form bakımından işlenen konuları, ezgilerdeki tonal ve modal yapıların ve bu ezgilerde kullanılan usulleri ile birlikte kullanılan çalgıları, notaları ile uygulanacak araştırma metod ve tekniklerle ciddi bir müzik folkloru ortaya çıkacaktır. Halk türküleri ait olduğu toplumun kültürel yapısının bir göstergesi, aynı zamanda halkın kendisini özgür bir şekilde ifade etme tarzıdır. Bu zamana kadar yapılan, Silifke Türküleriyle ilgili, müzikal açıdan bilimsel bir halkbilimi araştırması ve derlemesi yapılmamış olması, bu makalenin oluşum nedenidir. Çalışmada, halk türküleri kavramlarıyla ilgili bilgiler verilmiş, halkbilimi araştırmacılarının görüşleriyle birlikte açıklanmıştır. Araştırma alanımız Silifke ve yörelerinden derlenen halk türkülerinin tespit edilerek kayıt altına alınması, böylelikle bu türkülerin gelecek kuşaklarımıza aktarılmasının sağlanması amaçlanmıştır.

Anahtar Kelimeler: Halk Müziği, Silifke ve Yöresi Halk Türküleri

ABSTRACT

Silifke is one of the folklore texts that reflect the cultures of the people. We are witnessing the tribal tribes living in the Silifke region, the most beautiful examples of our contemporary Turkish spoken in the footsteps of the ancestors Oğuz, living purely, selflessly and plainly. It is possible to find traces of shamanism at any moment in your life. On the other hand, nice rules specific to Turkishness are implemented with loyalty and respect. Depending on the traditions hidden among the tribal tribes and their traditions, very serious research and studies should be carried out on the folk türkiler (totemism, natruism etc.). The results obtained in the light of these researches and studies will be achieved and contributed to Turkish

* Dr. KTÜ. GSE, Müzik Öğretmenliği Bölümü, sonatseyhan@gmail.com.
DOI: 10.17498/kdeniz.452248

culture. A serious music folklore will emerge in the tortoise tribes with the subjects that are processed in terms of aesthetics, form, expression and form, tonal and modal structures in the melodies and instruments used with the melodies used in these melodies, notes and research methods and techniques to be applied. The folk are a demonstration of the cultural structure of the society to which the folk belong, and at the same time the way the people express themselves freely. Until this time, the research and compilation of a scientific folklore from the musical point of view regarding the Silifke Turks, is the reason for the formation of this article. In the study, information about the concepts of folk dancers was given, together with the views of folklore researchers. Our research area is aimed to detect and record the folk songs compiled from Silifke and its regions and thus to transmit these songs to future generations.

Keywords: Folk Music, Silifke And Regional Folk Music

АННОТАЦИЯ

В народных песнях Силифкийского края отражаются культура и быт местного общества. Племена, живущие в Силифкийском регионе являются потомками огузов, которые в своём говоре употребляют самые красивые примеры современного турецкого языка. В любой момент в их жизни можно найти следы шаманизма. С другой стороны можно увидеть правила, характерные тюркам. Они реализуются с лояльностью и уважением. В зависимости от традиций, скрытых среди племён, обязательно нужно проводить серьёзные исследования по особенностям народных песен и вероисповедованию (тотемизм, натруизм и т. д.). Результаты, полученные нами после исследований, достигли своей цели и будут способствовать развитию культуры в Турции. Серьёзный музыкальный фольклор был выявлен среди племени “Тахтаджы оймак”. Они ценны с точки зрения эстетики, формы, выражения, тональной и модальной структуры, мелодии и инструментов. Народные песни - это демонстрация культурной структуры общества и в то же время способ, которым люди свободно выражают себя. Тот факт, что такое исследование не было проведено до сих пор, стало поводом для работы над этой статьей. В исследовании даётся информация о концепциях народных песен. Они объясняются в контексте научных трудов исследователей фольклора. Цель нашей статьи, исследовать народные песни Силифкийского края и передать эти песни нашему будущему поколению.

Ключевые слова: Народная музыка, Силифке и народные песни этой области.

Giriş

Araştırmamıza merkez aldığımız Silifke yöresi Güney Anadolu'nun tarih ve folklor denince ilk akla gelen şehirlerindedir. Tarihin ilk çağlarından beri yöre birçok ulusların ilgisini çekmiş, orta çağın sonlarına kadar uygarlıkların beşiği olmuştur. Silifke 1228 yılında Selçukluların eline geçince, buralara Karaman'lı Türkmen boyları yerleştirildi. Yörenin bir bölümü de orta Asya kökenli olduğu gibi, başka uluslardan kültür değişimlerine uğramıştır.

Müzik folkloru ilk olarak Almanya'da 1778 yılında şair ve filozof Herder'in araştırma teknikleriyle halk şarkıları ve şiirleri ile başlamıştır. Grim kardeşlerin ortaya çıkmasıyla birlikte canlılığı artan folklor hareketleri daima ön sıradaki yerini korumuştur. (Demirci İstanbul 1938, 328-329 a.mlf)

Türk Halk Müziği halkın içinden gelen duygu ve düşüncelerin ezgilerle ifade etmesidir. Müzik folkloru burada oluşturulan ezgilerden başka kökleri eski Orta Asya'ya kadar giden tertemiz ezgiler vardır. Yöreye yerleştirilen halk eski adıyla İçel halkı o günden bu yana toplu yaşadıkları için Orta Asya'dan getirdikleri dil ve kültür özelliklerini hiç değiştirmemişlerdir.

“Müzik Folkloru” ifadesi “Müzik Sosyolojisi” (Müziğin Toplum Bilimi), “Müzik Antropolojisi” (Müziğin İnsan Bilimi), “Müzik Psikolojisi (Müziğin Ruh Bilimi)” ifadelerinde olduğu gibi “Müziğin Halk Bilimi” anlamında kullanılmaktadır. Bu ifade ile yalnızca eser, yani “Türkü Üretimi ve İcrası”nı değil, müziğin etrafında oluşan halk kültürüne dair bütün öğeler kastedilmektedir. Çeşitli ülkelerde “Folklor Müziği”, “Müzik Folkloru” alanı, folklorik bakımdan türkünün tarihi, üretilme sebepleri, üretim ve icra ortamları, üretici şahsiyetler, çalgılar ve benzerleri gibi bir çok konuyu kapsamaktadır. Türk Müzik Folkloru” söz konusu olduğunda, bütün Türk dünyası müzik folkloru kastediliyor olmakla birlikte; Türkiye’yi esas aldığımızda “Kürsübaşı”, “Ferfene”, “Harfana-Herfene”, “Barana”, “Sıra Gecesi”, “Velime Gecesi” ve benzerleri gibi icra ortamları; bu ortamlardaki geleneğe dair uygulamalar; çalgı yapımı ve icrası, çalma teknikleri, sesle icra geleneği; halk şairleri, âşıklar, mahallî sanatçılar ve benzerleri gibi icracılar; içerik, anlam ve etkiler gibi birçok konu “Müzik Folkloru”nun konusu olmaktadır. Eğitimi ve mesleği müzikle ilgili olmamakla birlikte “Türkü” ile ilgili çalışma yapan insanları bir yana bırakırsak; ulaşabildiğimiz kaynaklara göre, Halk Bilimi (Folklor-Folklore) çalışmaları içinde “Müziğin Halk Bilimi (Müzik Folkloru)”ne ilişkin çalışmaların sınırlı olduğu görülmüştür. Bu çalışmaların çoğunun, yararlanılan kaynaklarda görüleceği üzere, “Müzik” ile ilgili veya müzik bilen insanlar tarafından değil, “Halk Edebiyatı” ve bu alan içinde yer alan “Halk Şiiri” ve “Âşık Edebiyatı” gibi “Halk Biliminin araştırma alanlarında uzmanlaşmış kişiler tarafından yapıldığı tespit edilmiştir. EROĞLU, (2010). Silifke yöre müziği üzerine bu güne kadar yapılmış tek sistemli çalışma olan kapsamı bizzat yöreden derlediğimiz 6Türkü ile genişletilmiştir.

ARAŞTIRMANIN KONUSU

Silifke ve yörelerinden derlenen halk türkülerinin tespit edilerek kayıt altına alınması, Silifke müzik folklorunun araştırılıp türkülerin değerlendirildiği çalışmamızda, türküler kaynak kişilerden alınıp incelenmiş ve dikte edilmiştir. Bu türküler ile ilgili TRT Kurumu Türk Halk Müziği Repertuarı genel bir incelemeden geçirilmiştir.

ARAŞTIRMANIN AMACI

Bu çalışmada Silifke müzik folklorunun tüm müzikal yapısıyla ilgili derlenen türkülerin hatasız bir biçimde notaya alınması ve Silifke müzik folklorunun ilgili unsurların araştırılıp bilimsel neticelere ulaşılması amaçlanmıştır.

ARAŞTIRMANIN ÖNEMİ

Silifke müzik folklorunun 6 adet yeni türküler ilk kez tarafımızdan derlenerek, müzik yönünden yaptığımız derleme çalışması ilk olma ve devamında gelecek çalışmalara yol göstermesi bakımından önem arz etmektedir.

ARAŞTIRMANIN KAPSAMI

Çalışmamızda Silifke yöremizde yaşamış kaynak kişiler; Saraydın köyü yürüklerinden Musa Yıldız, Çatak köyünden Mustafa Andaç (kemancı), Halil Parlat, Aziz Eren, Gıca köyünden Hacı Şükrü Yakar, Osman gül, Boyninceli köyünden

Hüseyin Dalcı'nın ses kayıtlarından Silifke türküleri derlenmiş ve Silifke müzik folkloru hakkında bu kaynak kişilerden bilgiler edinilmiştir.

ARAŞTIRMANIN EVREN VE ÖRNEKLEMİ

Silifke yöresi, kültür ve folklorik bakımından saf ve katışıksız bulunan nadir bölgelerden biridir. Silifke yöresinde, derlediğimiz Türkü repertuarında “Silifke Türküleri” başlığı açılacak kadar sayısız derlemeler ve örneklerle doludur. Çalışmamızın örnekleme olarak, Silifke, kaynak kişiler saraydın köyü yörüklerinden Musa Yıldız, Çatak köyünden Mustafa Andaç (kemancı), Halil Parlat, Aziz Eren, Gıca köyünden Hacı Şükrü Yakar, Osman gül, Boyninceli köyünden Hüseyin Dalcı adlı kişilerin yararlanılmıştır. Çalışmamızda derlenen türkülerin sesli kayıtlardan notaya aktarılmasında azami dikkat ve titizlik gösterilmiş, notaya büyük bir hassasiyetle aktarılmıştır. Yukarıda belirtilen çalışma metodumuz kapsamında Silifke Müzik folkloru ile ilgili doğru ve eksiksiz, bilimsel bilgilere ulaşılması hedeflenmiştir.

ARAŞTIRMANIN YÖNTEMİ

Çalışmanın önceliği olarak Silifke yöresi türküleri ile ilgili bu güne kadar yapılmış çalışmalar taranmış ve Silifke müziği ve kaynak kişiler hakkında bilgi edinilmiştir. Silifke yöresi folklorik yaklaşımla incelenmiştir. Kaynaklarımızın başında Özcan Seyhan gelmektedir. derlenen türküler notaya aktarılmış, Araştırma kaynak derlemesine dayalı niteliksel bir çalışmadır. Çalışmada Türk halk biliminin araştırma konularından olan Türk Halk Edebiyatı ve THM ile ilgili kaynaklar taranarak konuyla ilgili uzman görüşleri alınmış, kitaplar incelenmiş ve makaleler okunup tarandıktan sonra makale yazımına geçilmiştir.

GÜMBENİ (TEKE HAVASI) :9/16 lık vuruşlu, oldukça canlı ve hareketli bir teke havasıdır. Tahtacılar zaman zaman teke zortlatması türündeki ezgiler de gelenekleri arasında yer almaktadır.

GÜMBENİ (TEKE HAVASI)

Kaynak kişi: Ahmet DUMAN

Orta Hızda

Derleyen Notaya alan:

at SEYHAN

Derleme tarihi:1957 Silişke
(Uşşak)

Saz-----

EY HIN - DI - SI HIN - DI - SI

KO - CA KÖ - PE - ĞİN - DE KEN - Dİ - SI

ÇAL - DAN GEL GÜ - DÜK ÇAL - DAN GEL
GÜM - BENİ YAV - RUM - DA GÜM - BE - Nİ

EL - LER DUY - SUN - DA ON - DAN - GEL SON
GÜM - BENİ KU - ZUM - DA GÜM - BE - Nİ

NOT: Bu hava düyünlerde oyun bilmeyen saf kişilere çalınır. Diğer yandan çocuk severkende söylenir.

AHİRLEME

Kaynak kişi: Ahmet DUMAN

Derleyen Notaya alan: Sonat SEYHAN

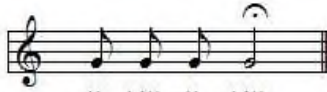
Derleme tarihi: Silifke 1965

(Nikriz)

(SAZ)	ŞAH	İL	-	LAL	LAH	İL	-	LAH	LAH	(SAZ)			
(SAZ)	GÜ	-	ZEL	Pİ	-	RİM	EY	-	VAL	-	LAH	(SAZ)	
(SAZ)	ON	-	I	-	Kİ	-	MAM	A	-	TA	-	SI	(SAZ)
(SAZ)	EV	-	Lİ	-	YA	-	LAR	TU	-	TA	-	SI	(SAZ)
(SAZ)	SEL	-	MANIN	ELİN	-	DE	SU	-	TA	-	SI	(SAZ)	
(SAZ)	I	-	ÇİNDE	-	Kİ	-	SO	-	ĞUK	SU	-	YU	(SAZ)
(SAZ)	A	-	LİM	AL	-	LAH	İL	-	LAL	-	LAH	(SAZ)	
(SAZ)	GÜ	-	ZEL	Pİ	-	RİM	EY	-	VAL	-	LAH	(SAZ)	

Bitiş (Monoton)

AL - LAH AL - LAH

ve bu sözün arkasından şu serbest saz pasajı eklenir ve ezgi biter

SON

Ve arkasına "gülbenk" sırf şiir olarak okunur.

" LA İLAHE İLLALAH MUHAMMEDEN
 RESULULLAH,
 ALİ'Yİ VELİYULLAH MÜRŞİDİM KAMİL BİLLAH,
 SAMAHLARIMIZ HAK OLA , YEZİTLER MAT OLA,
 HÜNKAR Hz. MUHAMMET ŞEFAATÇİMİZ OLA,
 HÜNKAR HACI BEKTAŞ YARDIMCIMİZ OLA,
 GERÇEKLER DEMİNE HÜÜÜÜÜ----- "

NOT : Gülbenk, dar-ı divanın yürütmesine geçilirken söylenir.

GEYİK AĞIDI : Yerli tonlarımızdan kürdi dizisi üzerine kurulmuş serbest usullü bir ezgidir. Konusu itibari ile yaygın bir efsanenin Silifke tahtacılarındaki orijinal biçimidir. Konusu, hepimizce bilinen geyik avcısının sarp bir kayada kalışı oradan kurtarlamayıp ölüşüdür.

GEYİK AĞIDI

Kaynak kişi:Ahmet DUMAN

Parlando

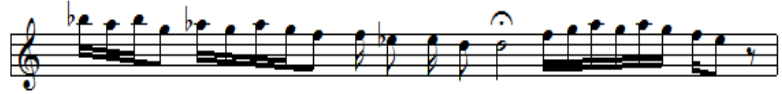
Saz -----

Derleyen Notaya alan :

Sonat SEYHAN

Derleme tarihi:1957 Silifke

(Kürdi)

BEŞ KAR-DAŞ - LA GİT - TİK ----- GE - YİK A - VI - NA

GE - ĞİK ÇEK - Tİ Bİ - Zİ KEN - Dİ DA - ĞI - NA -----

(DA) DAĞ - ĞI - NA

EVLERİNİN ÖNÜ (ESKİ MENĞİ)

Kaynak kişi:Ahmet DUMAN

Derleyen Notaya alan:
Sonat SEYHAN
Derleme tarihi:1966 Silifke
(Kürdi)

2- Evlerinin önü zeytin sekisi
Yel estikçe gelir yarin kokusu
Aslı altun amma gümüş yapısı
Ben bir orta boylu dosttan ayıldım.

3- Her daim kış gitmez birde yaz gelir.
Çok durma karşıdan belki söz gelir
Mısır haznesini bilsem az gelir
Urumun haracı yoluna dilber

GACAROĞLU BOZLAĞI : Gacaroğlu Toroslarnın Bulgar Dağı dolaylarında yaşanmış bir türkmen beyidir. Bu bozlak ona yakılmıştır.

GACAROĞLU BOZLAĞI (DESTAN)

Dertlenen kişi: Ahmet DUMAN

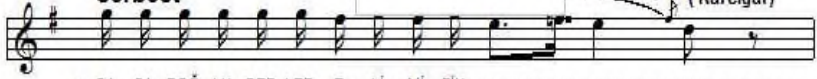
Derleyen Notaya alan:

Sonat SEYHAN

Derleme tarihi:1963 Silifke

Serbest

(Karcığar)

- 1- GA - CA - ROĞ - LU DER - LER E - Lİ - Mİ - ZİN -----
 2- BI - ÇAK ÇAL - DI - LAR - DA ÇAL - DI - RI - MIN -----
 3- HA - TAP BO - ĞA - ZİN - DAN BUL - GAR DA - Ğİ - NA -----

- BE - Yİ - NE ----- BE - Yİ - NE OY OY
 BA - Ğİ - NA ----- BA - Ğİ - NA OY OY
 DA - Ğİ - NA ----- DA - Ğİ - NA OY OY

Giriş

- 4- GÖÇ ÇE - KİP AŞ - TI - ĞİM DAĞ - LAR

- GÖ - RÜ - NÜR AY EL - LER OY OY

FATMAM

Mustafa Andaç
Silişkçe çatak köyü 1968
Notaya alan Sonat Seyhan

DE RE LE RİN KAY RA ĞI
BEN FAT MA YI Bİ Lİ RİM
FATMAN ÇE KER BAY RA ĞI
TA ZE SÜ DÜN KAY MA ĞI
FAT MAN ÇE KER BAY RA ĞI
TA ZE SÜ DÜN KAY MA ĞI
NAKARAT
AMAN FAT MAM YAN GE Lİ VER YAYLA
LA RA BİN GELİ VER YAYLA LAR DA SÖY LE Nİ VER

Not: Nakarat, bu parçanın aranağmesidir.

**KIRKLAR SAMAHI
(AĞIRLAMA - DAR)**

Kaynak kişi: Ahmet DUMAN
Ağır

Saz -----

Derleyen Notaya alan: Sonat
SEYHAN

Derleme tarihi: 1965 Silişke
(Hüseyini)

ÇEV- RI-LİÇEV -
RİLİ GE - LEN TUR - NA - LAR AMAN - DA SEVA MAN
A - MAN ÖT - ME GA - RIP TUR - NA - LAR
(---- SAZ-----) GÖN - LÜM - DE ŞEN DE - ĞİL ŞEN - DE - ĞİL
(---- SAZ-----) DERDİM Bİ Rİ KE - NE - DE (---- SAZ-----) ŞEN - DE - BEŞ
ET - ME BEŞ ET - ME (---- SAZ-----) ÖT - ME GA - RIP TUR - NA - LAR
TUR - NA - LAR GÖN LÜM ŞEN DE ĞİL

NOT : Kırklar samahının yeldirmesinde mutlaka " Şuh Hatayi" nefesi okunur.

SONUÇ

“Müzik yaratma (oluşturma, meydana getirme) işi, insanın yaratma edimiyle ilgilidir. İnsanı özel kılan da yaratma edimidir. Her ne kadar doğada tekemmül etmemiş müzik unsurları varsa da insanoğlu hazır bulduğu bu melodilere çok şey katmıştır.” (Eroğlu, 2010: 18)

Nitelikleri bakımından halkî olan yani halk kültürüne dayalı olan bir müzik eseri, yazarı belli olsun veya olmasın, halka mal olmuş ise “Türkü”dür ve de anonimdir.

Mersin (İçel) ilinin Silifke ilçesinde yapılan derleme çalışması neticesinde 6 türkü derlenmiştir. Bunların ikisi tanesi garip dört tanesi de hüseyini Türküdür. Silifke türkülerinde ağırlıklı olarak Klasik Türk Müziğinde kürdi denilen makam dizisi kullanıldığı tespit edilmiştir. Bunun yanı sıra hüseyini ve hicaz makam dizilerinin de Silifke Türkülerinde kullanıldığı belirlenmiştir. Çalışmamızda Silifke ve köylerindeki kaynak kişiler bu yörede çalınan türküler bizzat bu kişilerden derlenmiştir. Türkülerin derlenmesi Silifke müzik folklorunun tüm yönleriyle incelenmesi gerekmektedir. Bunun için bu güne dek yapılmış tüm derlemeler incelenmeli, yeni türkülerin yanı sıra daha önce derlenmiş türküler de arşivdeki verilerle karşılaştırılmalıdır. Silifke halk müziğinde zaman içinde gerçekleşen değişiklikler ve sözlerdeki farklılıklar tespit edilmelidir.

KAYNAKÇA

EROĞLU, Türker (2010), Türk Dans Antropolojisine Giriş, Yurt Renkleri Yayınları, Ankara.

EROĞLU, Furkan Balategin (2014) Söz ve müzik açısından Türkü Yüksek Lisans Tezi, Sakarya.

SEYHAN, Özcan (1958-1968) Makaralı teyp kayıtları

SEYHAN, Sonat (2001) Silifke yöresinde yaşayan Tahtacı oymakları halk türküleri yüksek lisans tezi, Konya.

Yusuf Ziya Demirci, Köy Halk Türküleri, İstanbul 1938, s. 101, 328-329; a.mlf., “Dünyada İlk Musiki Folklor Hareketleri”,